

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2004-4-144
Karar Sayısı : **05-12/145-52**
Karar Tarihi : 3.3.2005

(Önaraştırma)

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, A. Ersan GÖKMEN,
R. Müfit SONBAY, Murat GENCER, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ,
Rıfki ÜNAL, Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI,
M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN

B- RAPORTÖRLER : Murat AYBER, Hakan SABUNCU

C- ŞİKAYET EDEN : Sarılar Uluslararası Nakliyat İthalat İhracat Ltd. Şti.
Temsilcisi: Av. Mustafa ALP

20

1371 Sk. No:2/505 Kasman İşmerkezi Hilton Oteli Yanı
Alsancak/İzmir

D- HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA

YAPILAN : Radem Lojistik Hizmetleri Taşımacılık Turizm Sanayi ve
Ticaret Ltd. Şti.
Atatürk Cd. No:384 Berrin Reşat Aksoy Plaza K:8 D:17
Alsancak/İzmir

30

E- DOSYA KONUSU: TCDD Denizcilik İşletmeleri (TCDD) ve Radem Lojistik Hizmetleri Taşımacılık Turizm Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. (RADEM) tarafından Ege Bölgesi "limanlara yanaşan gemilerce taşınan general kargo, kuru yük ve maden ile sınırlı olmak üzere dökme eşyanın liman sahasına boşaltılması ve liman sahasından gemiye yüklenmesi hizmetleri pazarı"nda 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ihlal edildiği iddiası.

40

F-İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayet dilekçesinde, TCDD ve RADEM'in aralarındaki anlaşma uyarınca İzmir Limanına yanaşacak gemilerin yükleme ve nakliye konusunda özgürlüklerini kısıtlayarak ilgili coğrafi pazarın bir bölümünde RADEM'i tekel konumuna getirmesi ile 4054 sayılı Kanun'un ihlal edildiği ifadelerine yer verilmiştir.

G- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 31.8.2004 tarih, 4781 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 26.11.2004 tarih, 2004-4-144/İİ-04-UG sayılı İlk İnceleme Raporu, 2.12.2004 tarih, 04-77 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve soruşturma

05-12/145-52

açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca 04-77/1098-M sayılı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

Söz konusu karar uyarınca düzenlenen 21.2.2005 tarih ve 2004-4-144/ÖA-04-H.S. sayılı Önaraştırma Raporu 25.2.2005 tarih ve REK.0.08.00.00/43 sayılı Başkanlık önergesi ile 05-12 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H- RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Raporda;

- TCDD ile RADEM arasındaki anlaşmanın "nispi hak doğuran" bir hizmet alımı anlaşması olduğu, bunun ötesinde ilgili hizmet pazarındaki ticari teamüle uygun olarak hizmet alanın ilgili hizmeti liman işletmesinden aldığı,

- Bu nedenle şikayet konusu anlaşmanın rekabeti kısıtlayıcı, engelleyici ya da ortadan kaldırıcı bir etkisinin bulunmadığı,

- TCDD'nin uygulamakta olduğu, fiyat dahil, ticari koşullar yönünden ilgili pazardaki hakim durumunu kötüye kullandığına ilişkin bir bulguya rastlanmadığı,

- Bu çerçevede bir soruşturma açılmasına gerek olmadığı,

görüşlerine yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Şikayetin konusu yükleme boşaltma hizmetleri ile sınırlı olduğu için, ilgili ürün pazarı "limanlara yanaşan gemilerce taşınan general kargo¹, kuru yük ve maden ile sınırlı olmak üzere dökme eşyanın² liman sahasına boşaltılması ve liman sahasından gemiye yüklenmesi hizmetleri pazarı" olarak belirlenmiştir.

I.1.1. İlgili Coğrafi Pazar

Deniz yolu ile yük taşımacılığında belli bir mesafeyi aşan uzaklıklardaki limanların birbirine alternatif olmaları sıkça karşılaşılan bir durum değildir. Buna karşılık, ticari koşullardaki bazı değişiklikler istisnai durumların oluşmasına yol açabilmektedir. İzmir Alsancak Limanı'nın işletmecisi olan TCDD'nin 8 güne kadar ki bekleme için işgaliye bedelinden feragat etmesi sonucunda Bursa'da kurulu otomotiv fabrikaları ihraç malı araçlarını gemilere Gemlik Körfezi yerine bu limandan yüklemektedirler. 2003 ve 2004 yıllarında sırasıyla 100.758 ve 70.000 otomobil yüklemesi İzmir

¹ Dökme eşya ile adet esasına tabi eşya dışında kalan eşyaya verilen genel isimdir.

² Ambalajlanmamış ve genellikle yükleme boşaltması kavrama, kazan, kepçe v.b. araçları gerektiren maddeler ve big-bag v.b. araçlarla getirilip pimi açılarak gemiye dökülen eşyaya verilen genel isimdir.

05-12/145-52

Limani'ndan gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, 250-300 Km uzaklıklardaki limanların birbirlerine rakip olabildikleri açık olarak gözlenmektedir.

90

İlgili coğrafi pazar, yukarıdaki veriler doğrultusunda "Ege Bölgesi" olarak tespit edilmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler ve Deliller

I.2.1. Hakkında Öneraştırma Yapılan Taraf

100 Randem'in toplam sermayesi 10.000 YTL olup, %50 oranındaki hissesine Uğursan Denizcilik Liman İşletmeciliği Nakliyat Turizm İnşaat Ticaret A.Ş., %50 oranındaki hissesine ise, Nur Ticaret İthalat ve İhracat Ltd. Şti. sahiptir.

I.2.2. İlgili Mevzuata İlişkin Bilgiler

110 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 4046 sayılı Kanun'un 34. maddesiyle değişik 2. maddesinde "kamu iktisadi kuruluşu", "sermayesinin tamamı Devlete ait olup tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri kamu yararı gözeterek üretmek ve pazarlamak üzere kurulan ve gördüğü bu kamu hizmeti dolayısıyla ürettiği mal ve hizmetler imtiyaz sayılan kamu iktisadi teşebbüsü" şeklinde tanımlanmıştır.

110

Aynı KHK'nın 5. maddesinde, kamu iktisadi teşebbüsünün organlarının Yönetim Kurulu ve Genel Müdürlük olduğu; Yönetim Kurulu'nun teşebbüsün en yüksek seviyede yetkili ve sorumlu karar organı olduğu, Genel Müdürlüğün ise teşebbüsün yetkili ve sorumlu yürütme organı olduğu düzenlenmiştir. TCDD, Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı bir kamu iktisadi kuruluşudur; başkanlığını Genel Müdürün yaptığı, bir başkan ve beş üyeden oluşan TCDD Yönetim Kurulu, 233 sayılı KHK'nin 9. maddesinde sayılan "teşebbüsün gelişmesini sağlayacak kararları almak, çalışmaların verimli ve karlı olarak yürütülmesi şartlarını oluşturacak esasları ve işletme politikalarını oluşturmak" vb. görev ve yetkilere sahiptir.

120

TCDD Ana Statüsü'nün 2. maddesinde, TCDD'nin 233 sayılı KHK ve ana statü hükümleri saklı kalmak üzere özel hukuk hükümlerine tabi olduğu; 3. maddesinde ana statü ile teşkil olunan TCDD'nin tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesiyle sınırlı bir kamu iktisadi kuruluşu olduğu belirtilmiş ve 4. maddesinde Kuruluş'un amaç ve faaliyet konuları şu şekilde sıralanmıştır:

"1. Devletçe kendisine verilen demiryollarını, liman, rıhtım ve iskeleleri işletmek, genişletmek ve yenilemek,

130

2. Kanun, Tüzük, Yönetmelik, Kalınma Planı ve yıllık programlar çerçevesinde müesseselerini, bağlı ortaklıklarını ve iştiraklerini yönlendirmek ve bunlar arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlamak,

3. Kanun, Tüzük ve bunların uygulanmasına ilişkin yönetmelikler ile kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmek.”

Ana Statü'nün 4. maddesinin beşinci bendinde liman, iskele ve rıhtımlarla ilgili olarak tekel kapsamına giren işlerin ekonomik ve zaruri görülmesi halinde, kısmen veya tamamen başkaları eliyle yaptırılabilceği düzenlemesine yer verilmiştir.

140 Ana Statü'nün 22. maddesinde ise, “Özel kanunlar ve uluslararası anlaşmalar hükümleri saklı kalmak kaydıyla ücretsiz ve tarife altı uygulamada bulunulmasına ilişkin esaslar, Teşebbüs tarafından hazırlanıp, ilgili Bakanlıkça uygun görülecek ve koordinasyon kurulunca kabul edilecek bir yönetmelikle tespit edilir.” hükmüne yer verilmiştir.

I.2.3. TCDD'nin Teşebbüs Niteliği

150 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesinde; “piyasada mal veya hizmet üreten pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimler” olarak yapılan teşebbüs tanımı kapsamında iki kriter ortaya çıkmaktadır:

-Fonksiyonel Ölçüt: Piyasada mal veya hizmet üretme, pazarlama, satma diğer bir deyişle piyasada ekonomik faaliyet gösterme,

- Şekli Ölçüt: Bağımsız karar verebilme ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil etme.

160 Kanun'da ekonomik faaliyet açısından herhangi bir sınırlama öngörülmemiştir. Herhangi bir mal veya hizmet piyasasında üretim, satış, pazarlama ve dağıtım gibi ekonomik sürecin herhangi bir aşamasında faaliyet göstermek ekonomik faaliyet unsuru açısından yeterlidir. Ayrıca, faaliyeti yürütenin hukuki niteliği de önem taşımamaktadır; gerçek veya tüzel, kamu veya özel olması gözetilmeden, ekonomik faaliyette bulunan bütün aktörler teşebbüstür. Esasen, Kanun'un 2. maddesinin gerekçesinde; “Rekabetin sağladığı yararların bir bütün olarak ekonominin tüm alanlarından istenmesi normaldir. Bu nedenle rekabet kuralları ekonomik faaliyette bulunan her teşebbüse uygulanmalıdır. Teşebbüslerin kamu kurumlarına veya özel kişilere ait olmasının önemi yoktur. Her ne kadar rekabet hukukunda da kamu yararı ve kamu düzeninin korunması amaçları ön plana çıkıyorsa da genel ekonomik menfaatlere hizmet etmekle görevlendirilmiş teşebbüslerin bu görevlerini yerine 170 getirmelerinin rekabet kurallarıyla çatışmaması gerekir...” denilmek suretiyle, kamuya ait teşebbüslerin de Kanun kapsamında olduğu açıkça ifade edilmiştir.

Öte yandan, Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 16.6.1975 tarih ve E.975/3743-K.975/7667 sayılı Karar'ında yer alan, “Taraflardan biri olan idarenin, evvelden, bir takım şartları hazırlayarak bunları bir icap şeklinde umuma arz ve ferdin bu şartları zımnen kabul etmesi suretiyle hizmetten faydalanması tecelli ve tezahür eden ve özel hukuk alanında sigorta ve nakliye mukaveleleri gibi emsali bulunan bu sözleşmeler de onların tamamen aynıdır. Bunlar özellikle, ticari ve sınai niteliği daha kuvvetli görülen

180 *teşebbüsler olup demiryolları, tramvay ve diğer nakil vasıtaları, su, havagazı, telefon, radyo, televizyon gibi faaliyetler bu sınıfa dahil bulunmaktadır. Bu teşebbüsler Devlet (Kamu idaresi) ya da mahalli idareler veya kamu kurumları tarafından işletildiği vakit, bunların ticari bir teşebbüs teşkil edeceği, bu kurumlarla fertler arasındaki ilişkilerin özel hukuk kurallarına tabi olacağı ve bunun sonucu olarak anılan işler karşısında ferdin durumunun tamamen akdi nitelikte bulunduğunu kabul etmek gerekir.” şeklindeki hükümde demiryoluyla ilgili faaliyetlerin ekonomik faaliyet olarak nitelendirildiği görülmektedir.*

190 Öte yandan, Yönetim Kurulu'nun 233 sayılı KHK'nın 9. maddesinde sayılan ve yukarıda değinilen görev ve yetkileri nedeniyle, TCDD'nin bağımsız karar verebilen bir teşebbüs olduğu anlaşılmıştır. Aynı KHK'nın 1. maddesinin 2/a fıkrasında söz konusu KHK'nın amacının KİT'lerin “..özerk bir tarzda ve ekonominin kurallarına uygun olarak yönetilmelerini” düzenlemek olduğu; 4/1. maddesinde teşebbüslerin tüzel kişiliğe sahip olduğu; 4/2. maddesinde ise teşebbüslerin, saklı tutulan hususlar dışında özel hukuk hükümlerine tabi olduğu belirtilerek KİT'lerin bağımsız karar alabilme kabiliyetlerinin bulunduğu teyit edilmektedir. Esasen, şikayet konusuna ilişkin olarak bütün kararların Yönetim Kurulu ve Genel Müdürlük tarafından alındığı tespit edilmiştir.

200 Bu çerçevede, incelemeye konu olan faaliyetin, iktisadi faaliyet teşkil etmesi ve TCDD yönetiminin konuya ilişkin olarak bağımsız karar verebilmesi nedeniyle 4054 sayılı Kanun'un uygulanması bakımından inceleme konusu faaliyetleri itibarıyla TCDD'nin teşebbüs olduğu neticesine varılmıştır.

I.2.4. Tespitler

I.2.4.1. TCDD ve Radem Lojistik Arasında Akdedilen Sözleşme

210 Anılan sözleşme, 14.7.2004 tarihinde TCDD adına Genel Müdür Yardımcısı A. Kemal ERGÜLEÇ ve Limanlar Dairesi Başkanı Emin TEKBAŞ ile RADEM tarafından imzalanmış olup, sözleşmenin ilgili maddeleri aşağıdaki gibidir:

" **KAPSAM**

Şirketin kendi kaynakları ile İzmir Limanına getireceği bir adet lastik tekerlekli ve bir adet paletli ekskavatör ile dökme yük/general kargo ve yeni silo rıhtımına konuşlandıracağı bant konveyör sistemleri ile dökme yük hizmetinin aşağıda belirtilen şartlarda yerine getirilmesine ilişkin sözleşmedir.

MADDE-1 TARAFLAR

220

Bir tarafta Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları işletmesi Genel Müdürlüğü diğer tarafta RA-DEM Lojistik'dir. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü kısaca "TCDD", RADEM LOJİSTİK "ŞİRKET" hizmetin gerçekleştirileceği İzmir Liman İşletmesi Müdürlüğü ise "İŞLETME" diye adlandırılacaktır.

MADDE-2 SÖZLEŞMENİN KONUSU

- 230 *İzmir Limanına Şirket tarafından getirilecek, ekskavatörler, kepçeler, bunkerler, bat konveyör sistemleri, iş makineleri vb ile Limana gelecek gerek şirket adına gerekse diğer iş sahiplerine ait dökme katı ve general kargo yüklerinin yüklenip boşaltılmasını, yine şirket tarafından iş sahasının gereken şekilde temizlenmesini, çevresel zararları önleyici tedbirlerin alınmasını ve bu işler için şirkete ödenecek ücretleri kapsar.*

MADDE-3 SÖZLEŞMENİN SÜRESİ

- 240 *Bu sözleşme, imzalandığı tarihten itibaren yürürlüğe girecek olup, imza tarihinden 15/10/2004 tarihine kadar geçen süre içerisinde ekskavatörler ve bant konveyör sistemleri İzmir Limanında iş altı edilecektir. Bu sözleşme ekskavatör ve bant konveyör sistemlerinin İzmir Limanında kullanıma hazır hale geldiği tarihten itibaren 5 (beş) yıllık süreyi kapsar. Bu sürenin bitiminden en az bir ay önceden taraflardan biri noter aracılığı ile fesih ihbarında bulunmadığı takdirde, sözleşme aynı şartlarla bir yıl daha uzatılmış sayılır.*

...

MADDE-5 UYGULAMA

Yeni Silo rıhtımında dökme yüklere verilecek yükleme/boşaltma hizmetleri;

- 250 *- Eşyanın gemiye yükletilmesi ve/veya boşaltılmasını,
- Geri sahada eşyanın depolanması ve/veya depolamayla ilgili hizmetleri,
- Haplama ile ilgili işlemleri,*

Kapsar. Bunun yanında yüklerin rıhtımdan geri sahaya veya mukabili taşınması hususunda Şirket, hiçbir aksamaya ve karışıklığa sebep olmayacak şekilde gerekli organizasyonu sağlayacaktır. Taşımaya, stok sahasının düzenlenmesine, tozumaya, yükleme boşaltmaya yönelik alınacak ek tedbirlerle ilgili konularda Şirket İşletmeden ücret dahil hiçbir talepte bulunmayacaktır.

- 260 *Diğer rıhtımlarda iki adet ekskavatör ile yapılacak ve dökme yerlere verilecek olan yükleme/boşaltma hizmeti; eşyanın gemiye yükletilmesi ve/veya boşaltılmasını kapsayacaktır. Eşyanın geminin bordasından geri sahaya veya mukabili taşıma işlemi kapsam dışında tutulacaktır.*

Gerek Şirketin kendi eşyasına gerekse diğer firmalara ait eşyaya verilecek yükleme/boşaltma hizmetleri karşılığında TCDD Liman Hizmetleri Tarifesi hükümleri uygulanacaktır.

Şirket 1 (bir) yıl içerisinde asgari 200.000 ton eşya getirecektir.

270

05-12/145-52

Bu Sözleşme kapsamında getirilecek ekskavatörler, Şirketin temsil ettiği, işlettiği veya temsil edeceği mevcut ve/veya gelecekteki gemilere öncelikle tahsis edilecektir. Şirketin planlanmış gemisinin olmadığı ancak diğer iş sahiplerine ait yük gelmesi durumunda ise, öncelik işletme vinçlerine verilecektir. İşlerin sıkışık olması, hizmetin aksatılmadan ve süratle yapılabilmesi ve müşteri memnuniyeti bakımından işletmenin vinçlerine ilaveten bu sözleşmedeki şartlar dahilinde hizmet verilecektir. Bu durumda şirketin gemileri gelse dahi, çalışma şift sonuna kadar devam ettirilecektir.

280 *Şirkete ait ekskavatörlere yönelik iş programı Sözleşmeye uygun olarak İŞLETMECE yapılacaktır.*

MADDE-6 ŞİRKETE UYGULANACAK ÜCRET

Ekskavatör ile yapılacak yükleme/boşaltma hizmetleri karşılığında;

-Dökme katı ve yükleme/boşaltma hizmetleri karşılığında 1.25 USD/Ton ücret ödenecektir.

-General Kargo, ağır parça ve proje yükleri için ödenecek ücret karşılıklı mutabakatla belirlenerek Şirkete ödenecektir.

290

Ayrıca Şirket tarafından yeni silo rıhtımında yapılacak yükleme/boşaltma hizmetleri için 1.00 ABD Doları/ton ücret Şirkete ödenecektir.

Ödemede esas alınacak eşya tonu/adedi, İşletme tarafından düzenlenecek belge üzerinden yine işletmece tespit edilecektir..."

1.2.4.2. İzmir Limanı

300 TCDD Liman İşletmeleri'ne ait olan ve halihazırda özelleştirme kapsamına alınan limanlar (Mersin, İzmir, Samsun, Bandırma, Derince ve İskenderun) da dahil olmak üzere ülkemiz limanları karşılaştırıldığında, İzmir ve Mersin gerek nitelik gerekse konumları açısından Türkiye'nin en önemli limanları olma özelliğini taşımaktadırlar. Şikayete konu İzmir Alsancak Limanı yıllık 11.000.000 ton yük kapasitesi ile genel kargo, konteyner, kuru yük ve sıvı yük gemileri ile birlikte yolcu gemilerine hizmet verebilmektedir. Limandaki 2.959 m. rıhtım uzunluğunun 1.415 m.'si konteyner molü rıhtım uzunluğu olup, Liman sahası 902.000 m²'dir. Limanın konteyner stoklama kapasitesi 266.000 TEU/yıl, yük elleçleme kapasitesi ise 5.551.000 ton/yıldır.

1.2.4.3. TCCD'nin Limanlardaki Yükleme ve Boşaltma Hizmetlerine İlişkin Ücret Tarifeleri

310

TCDD Liman İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulan dökme katı eşyalara ait fiyat tarifeleri aşağıdaki gibidir:

I.2.4.3.1. Mersin Liman İşletmesi Müdürlüğü Tarafından 1.1.2005-31.12.2005 Tarihleri Arasında Uygulanacak İndirim Skalası

320

Dosya mevcudu bilgilere göre, Liman İşletmesi tarafından 31.12.2004 tarihinden önceki dönemlerde dökme katı eşyalara ilişkin boşaltma ve yükleme hizmetleri için 5 USD/ton; yükleme veya boşaltma işleminin mekanik vasıta ile yapılması halinde İşletme'nin pnömomatik cihaz kullanımında 4.5 USD/ton; diğer cihaz kullanımında 3 USD/ton fiyat belirlendiği, anılan yükleme ve/veya boşaltma işleminin iş sahibi tarafından yapılması halinde ise fiyatın 1.5 USD/ton olduğu tespit edilmiştir.

Liman İşletmesi'nin 1.1.2005 tarihinden itibaren dökme katı eşyalar için yükleme boşaltma hizmetlerinde uyguladığı fiyat tarifesine aşağıda yer verilmiştir:

330

Mersin Limanı Yükleme/Boşaltma Tarifesi	
<i>Dökme Katı Eşyalar İçin Yükleme/Boşaltma</i>	
Tarife Ücreti 5 USD/Ton	
0-50.000 Ton	4.5 USD/Ton
50.001 ve üzeri	4.25 USD/Ton

Buna göre, tarife ücreti 5 USD/ton olarak belirlenmiştir. Ancak, raportörlerin Limanlar Dairesi Başkanlığı yetkilileriyle yaptıkları görüşmelerde "Tarife Ücreti"nin uygulanmadığı, uygulamada 0-50.000 ton için belirlenen başlangıç birim fiyatlarının geçerli olduğu, anılan aralıkların ilgili firmanın taahhüdü şeklinde algılandığı ve taahhüdün altında kalınması durumunda aradaki farkın tarife ücreti birim fiyatlarına göre tahsil edildiği belirtilmiştir.

340

Bu durumda, dökme katı eşyalar için uygulanan yükleme ve boşaltma tarifelerindeki başlangıç fiyatlarının ilk aralık birim fiyatları olarak alınması, değerlendirmelerin doğruluğu açısından anlamlı olacaktır.

I.2.4.3.2. İzmir Liman İşletmesi Müdürlüğü Tarafından 1.1.2005-31.12.2005 Tarihleri Arasında Uygulanacak İndirim Skalası

İzmir Limanı Yükleme Tarifesi	
<i>Dökme Katı Eşyalar İçin Yükleme</i>	
Tarife Ücreti 4.50 USD/Ton	
0-50.000 Ton	3.50 USD/Ton
50.001-100.000	3.30 USD/Ton
100.001-150.000	3.20 USD/Ton
150.001-200.000	3.10 USD/Ton
200.001-250.000	3.00 USD/Ton
250.001-300.000	2.90 USD/Ton
300.001-400.000	2.80 USD/Ton
400.001-500.000	2.70 USD/Ton
500.001-üzeri	2.60 USD/Ton

350

05-12/145-52

İzmir Limanı Boşaltma Tarifesi

<i>Dökme katı eşyalar için boşaltma</i>	
Tarife Ücreti 4.50 USD/Ton	
0-25.000 Ton	3.90 USD/Ton
25.001-50.000	3.80 USD/Ton
50.001-100.000	3.70 USD/Ton
100.001-200.000	3.50 USD/Ton
200.001-300.000	3.20 USD/Ton
301.000-üzeri	D/Ton

I.2.4.3.3. Derince Liman İşletmesi Müdürlüğü Tarafından 1.1.2005-31.12.2005 Tarihleri Arasında Uygulanacak İndirim Skalası

Derince Limanı Yükleme/Boşaltma Tarifesi

<i>Dökme Katı Eşyalar İçin Yükleme/Boşaltma</i>	
Tarife Ücreti 3.00 USD/Ton	
0-100.000	3.00 USD/Ton
100.001-125.000	2.70 USD/Ton
125.001-150.000	2.60 USD/Ton
150.001-üzeri	2.50 USD/Ton

I.2.4.3.4. Bandırma Liman İşletmesi Müdürlüğü Tarafından 1.1.2005-31.12.2005 Tarihleri Arasında Uygulanacak İndirim Skalası

360

Bandırma Limanı Yükleme Tarifesi

<i>Dökme Katı Eşyalar İçin Yükleme</i>	
Tarife Ücreti 4.00 USD/Ton	
30.001-60.000	3.80 USD/Ton
60.001-100.000	3.60 USD/Ton
100.001-150.000	3.40 USD/Ton
150.001-üzeri	3.20 USD/Ton

Bandırma Limanı Boşaltma Tarifesi

<i>Dökme Katı Eşyalar İçin Boşaltma</i>	
Tarife Ücreti 4.00 USD/Ton	
100.000-150.000	3.90 USD/Ton
150.001-200.000	3.80 USD/Ton
200.001-250.000	3.70 USD/Ton
250.001-350.000	3.60 USD/Ton
350.001-450.000	3.40 USD/Ton
450.001-üzeri	3.20 USD/Ton

I.2.4.3.5. İskenderun Liman İşletmesi Müdürlüğü Tarafından 01.01.2005-31.12.2005 Tarihleri Arasında Uygulanacak İndirim Skalası

İskenderun Limanı Yükleme/Boşaltma Tarifesi

<i>Dökme katı eşyalar için yükleme/boşaltma</i>	
Tarife Ücreti 2.50 USD/Ton	
5.001-20.000	2.40 USD/Ton
20.001-35.000	2.30 USD/Ton
35.001-50.000	2.27 USD/Ton

05-12/145-52

50.001-üzeri

D/Ton

370

I.2.4.3.6. Gempport Gemlik Liman ve Depolama İşletmeleri A.Ş. Yükleme Fatura Bilgileri

Gemlik Limanı Yükleme/Boşaltma Hizmet Fiyatlarını Gösterir Fatura Örnekleri

Dökme yük çeşiti	Tahliye/yükleme ücreti	Tarih	Fatura no	Açıklama
Çimento	1.90 usd/ton	14.06.2004	723286	Protokol ile belirlenmiş fiyat
		06.08.2004	725724	
		17.11.2004	729292	
Tomruk/kereste	3.5 usd/ton gemi vinci ile 4.5 usd/ton liman ekipmanı ile (7. Aya kadar 2.5 usd/ton)	21.06.2004	723579	Aydın vinç tarafından tahliye ediliyor. Tahliye ücretini aydın vinç ödüyor
		13.09.2004	727139	
		18.11.2004	729445	

Yukarıda yer verilen tablodan da görüleceği üzere rekabetin görece yoğun olduğu coğrafyada faal olan özel teşebbüs işletmesi Gempport Gemlik Liman ve Depolama İşletmeleri A.Ş.'den alınan fatura bilgilerinde Temmuz 2004'e kadar olan liman ekipmanı ile yapılan boşaltma ve yükleme hizmetlerinde 2.5 USD/ton, devam eden dönemlerde ise 4.5 USD/ton şeklinde fiyatlandırma yapıldığı tespit edilmiştir.

380

I.2.4.3.7. 15.7.2004 Tarihi İtibarıyla TCDD Liman Hizmetleri Fatura Genel Döküm Tablosu

İnceleme konusu olan yükleme ve boşaltma hizmetlerine ilişkin olarak, TCDD Liman İşletmeleri ile RADEM arasında akdedilen sözleşmenin yürürlüğe giriş tarihi ile 31.12.2004 tarihe kadar olan dönemde gerçekleştirilen hizmetler, ilgili tarife bedelleri ve taraflar arasındaki ticari ilişkinin özetine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

İzmir Limanı Temmuz-Aralık 2004 Kuru Yük Yükleme/Boşaltma Tonaj Bilgileri

Aylar	Ekskavatör (ton)	Konveyör bant (ton)
Temmuz	3.170	85.472
Ağustos	16.068	156.540
Eylül	35.213	120.980
Ekim	28.350	60.305
Kasım	21.382	121.334
Aralık	41.881	57.630
TOPLAM	146.064	602.261

390

İzmir Limanı Temmuz-Aralık 2004 Kuru Yük Yükleme/Boşaltma Tutar Bilgileri

Liman geliri	146.064*4 USD = 584.256 USD	602.261*3.50 USD = 2.107.913 USD
Rademe iade	146.064*1,25 USD = 182.580 USD	602.261*1.00 USD = 602.261 USD
KALAN	401.676 USD	1.505.652 USD

05-12/145-52

Buna göre ilgili dönemde ekskavatör kullanılması suretiyle 146.064 Ton; Konveyör Bandı kullanılması suretiyle 602.261 Ton yükleme ve/veya boşaltma işlemi gerçekleştirilmiştir. İlgili hizmet, ekskavatör ile 4 USD/ton; konveyör bandı ile 3.5 USD/ton ücret karşılığında gerçekleştirilmiştir. TCDD ile RADEM arasındaki mahsuplaşma ise toplam tonaj üzerinden akdedilen sözleşme maddesi gereğince ekskavatör ile yükleme boşaltma hizmetlerinde 1,25 USD/ton; konveyör bandı yükleme boşaltma hizmetlerinde ise 1.00 USD/ton ödeme şeklinde gerçekleştirilmiştir.

400

I.2.4.4. Örnek Faturalar

Yerinde incelemelerde elde edilen fatura örneklerinin incelenmesi sonucunda, RADEM'in vermiş olduğu hizmete ilişkin bedeli TCDD Liman İşletmelerinden tahsil ettiği, TCDD Liman İşletmelerinin ise verilen hizmetin bedelini doğrudan hizmet alıcısına fatura ettiği belirlenmiştir.

I.3. DEĞERLENDİRME

410 Türkiye'de liman hizmetlerinin rekabete açılmasının üzerinden belli bir zaman geçmiş olmasına karşın kamu iktisadi teşebbüsleri (TCDD ve TDİ) tarafından işletilmekte olan limanlar halen toplam pazarda önemli bir paya sahiptir. Şikayete konu eylemin gerçekleştiği İzmir Alsancak limanı TCDD tarafından işletilmekte olup, özelleştirme kapsamında olduğu için, bu kapsamdaki kuruluşlar için geçerli olan mevzuat hükümlerine tabidir.

420 Liman hizmetleri, çok sayıda hizmet kaleminden oluşan bir hizmetler bütünü olarak tanımlanabilir. Römorkaj hizmetleri, atık su boşaltılması, liman işgaliyesi bu hizmet kalemlerinden bazılarıdır. Rapora konu olan şikayet dilekçesinde, İzmir Alsancak Limanı'ndaki yükleme ve boşaltma hizmetlerinde oluşan bir tekelleşmeden söz edilmektedir. Buna karşılık, konteyner yükleme ve boşaltma hizmetleri TCDD tarafından bir başka teşebbüs eliyle yürütülmektedir ve rapora konu olan şikayet bu hizmet kalemini kapsamamaktadır.

430 Hukuki değerlendirmenin daha sağlıklı yapılabilmesi için liman hizmetleri pazarındaki ticari teamüle kısaca değinmekte yarar görülmektedir. Prensipler olarak Liman İşletmeleri yükleme ve boşaltma hizmetlerini bir liman hizmeti olarak kendileri yerine getirirler. Buna karşın, konteyner dışındaki kuru yüklerin niteliği önemli ölçüde değişebildiği için bazı yüklerin sadece o yükü elleçlemek üzere kullanılan teçhizat ile yüklenmesi boşaltılması gerekli olmaktadır. Bu durumda ise, gemi donatan, çalıştığı gemi acentesi vasıtasıyla bu teçhizata sahip teşebbüsler ile yükleme boşaltma işini yapabilmektedir. Söz konusu uygulama ticari teamül oluşturmuştur.

TCDD tarafından işletilen özelleştirme kapsamındaki limanlarda ise mevcut düzenlemeler çerçevesinde yeni alımların yapılması sırasında bürokratik engeller ve gerçekleştirilecek alımın mali yük getirmesi nedeniyle zorluklarla karşılaşmaktadır. Öyle ki, rıhtıma gemisi yanaşan bir gemi donatanının yüklemeye ve/veya boşaltma

05-12/145-52

440 sırasında bozulan veya parça değişimi gerektiren bir arıza ile karşılaşıldığında arızanın işletme tarafından giderilmesini -geminin limanda beklemesinin getireceği mali yükü göz önüne alarak- beklemeden gönüllü olarak onarım bedellerini kendisinin karşıladığı haller görülmektedir.

Limán İşletmesi'nin karşı karşıya kaldığı sorunlar nedeniyle, genelde bölgenin, özelde ise firmaların mağduriyetini önleme amacıyla hizmetin verilmesine yönelik birtakım değişiklikler gerçekleştirilmiştir.

450 Temmuz 2004 öncesi uygulamada, gemi donatan ile çalışan gemi acentesi diğer hizmetlerin yanında yükleme boşaltma işlerini de organize etmekte, hizmet üçüncü taraflardan alınmaktaydı. Buna karşılık TCDD Liman İşletmeleri belirli bir liman ücretinin karşılığını, gemi acentesi de yükleme boşaltma bedelini tahsil etmekteydi. Ancak, dosya mevcudu bilgilerden, bu durumun verilen hizmetin kalitesinin düşmesine ve hem sıkışık hem de normal dönemlerde liman trafiğinin aksamasına neden olduğu, limandaki yüklü ve/veya dolumu bekleyen gemilerin sayısının artması sonucu gemilerin bekleme cezası ödedikleri tespit edilmiştir.

460 Şikayet edilen RADEM ile yapılan sözleşmeyi müteakiben İzmir Alsancak Limanı'nda RADEM tarafından gemilere kuru yük yükleme ve boşaltma hizmeti vermeye başlanmış, TCDD Liman İşletmeleri ise hizmet alıcısına yükleme ve boşaltma hizmetini de içeren tam hizmet faturası keserek, RADEM'den aldığı hizmetin bedelini de aralarındaki anlaşma hükümlerine uygun olarak bu teşebbüse ödemeye başlamıştır. Yukarıda da yer verildiği üzere, Temmuz 2004 ile Aralık 2004 arasındaki dönemde ekskavatör kullanılması suretiyle 146.064 Ton, konveyör bandı kullanılması suretiyle 602.261 Ton yükleme ve/veya boşaltma işlemi gerçekleştirilmiştir. İlgili hizmet, ekskavatör ile 4 USD/ton; konveyör bandı ile 3.50 USD/ton ücret karşılığında gerçekleştirilmiştir. TCDD ile RADEM arasındaki mahsuplaşma ise toplam tonaj üzerinden akdedilen sözleşme maddesi gereğince ekskavatör ile yükleme boşaltma hizmetlerinde 1,25 USD/ton; konveyör bandı yükleme boşaltma hizmetlerinde ise 1.00 USD/TON ödeme şeklinde gerçekleştirilmiştir. Daha açık bir ifade ile, limancılık hizmeti alanlar yalnızca TCDD ile ticari ilişki içinde bulunmaya başlamışlardır.

470 Yapılan incelemelerde, kuru yük dökme ve boşaltma hizmetlerinin sözleşme hükümlerine uygun olarak yeni cihazlarla RADEM tarafından vermeye başlamasından sonra İzmir Alsancak Limanı'ndaki yükleme ve/veya boşaltma hizmetlerine ilişkin rahatsızlıkların ve Liman'da meydana gelen sıkışıklıkların ortadan kalktığı tespit edilmiştir. Nitekim Sözleşme'nin "Uygulama" başlıklı 5. maddesinde yer alan,

480 *"... Bu Sözleşme kapsamında getirilecek ekskavatörler, Şirketin temsil ettiği, işlettiği veya temsil edeceği mevcut ve/veya gelecekteki gemilere öncelikle tahsis edilecektir. Şirketin planlanmış gemisinin olmadığı ancak diğer iş sahiplerine ait yük gelmesi durumunda ise, öncelik işletme vinçlerine verilecektir. İşlerin sıkışık olması, hizmetin aksatılmadan ve süratle yapılabilmesi ve müşteri memnuniyeti bakımından işletmenin*

05-12/145-52

vinçlerine ilaveten bu sözleşmedeki şartlar dahilinde hizmet verilecektir. Bu durumda şirketin gemileri gelse dahi, çalışma shift sonuna kadar devam ettirilecektir.

Şirkete ait ekskavatörlere yönelik iş programı Sözleşmeye uygun olarak İŞLETMECE yapılacaktır...”

490 şeklindeki ifade ile yükleme/boşaltma hizmetlerinde, hizmetin aksatılmadan yerine getirilmesi amacıyla iş programının Liman İşletmesi tarafından yerine getirileceği hüküm altına alınmıştır.

Verilen yükleme/boşaltma hizmetine ilişkin uygulanan tarifeler açısından bakıldığında ise birim başına uygulanacak ücretlerin TCDD Liman İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından belirlendiği ve RADEM'in sözleşme'de belirlenen ücretler ile yükleme/boşaltma hizmetini yerine getirdiği görülmektedir. Aynı dönemde, İzmir Limanına alternatif konumda olan Gempport Gemlik Liman İşletmeleri'nin birim fiyatlarının RADEM'in uyguladığı TCDD tarifesinden (4 USD/ton ekskavatör ile; 3.50 USD/ton konveyör ile) daha yüksek (4.5 USD/ton) olarak belirlenmiş olduğu
500 anlaşılmıştır.

Gemlik Limanının yanı sıra, İzmir'in kuzeyinde yer alan işleticileri farklı toplam 7 iskeleden oluşan ve yılda yaklaşık 3.000 geminin yanaştığı Alağa-Nemrut'ta da dökme yüklerin yükleme/boşaltma işlemlerinin yapıldığı göz önüne alındığında, Ege Bölgesindeki kuru yük yükleme ve boşaltma hizmetlerine ilişkin pazarda İzmir Limanının rakiplerinin bulunduğu ortaya çıkmaktadır. Buna göre, hizmet alıcısının yanaşacak liman konusunda rasyonel karar alabilme serbestisi bulunmaktadır.

510 Öte yandan, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinde *“Bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hakim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır.”* hükmü yer almaktadır. Hakim durumdaki bir firmanın müşterileri arasında ayırimcilik yapması ise, aynı maddenin ikinci fıkrası (b) bendinde, *“eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayırimcilik yapılması”* şeklinde, kötüye kullanma halleri arasında ifade edilmektedir.

520 Dosya mevcudu bilgiler çerçevesinde, hakkında inceleme gerçekleştirilen teşebbüsün uygulamalarının Kanun'un 6. maddesinin özellikle (b) bendini ihlal ettiğine ilişkin herhangi bir kanıt ulaşılmamıştır.

K. SONUÇ

Düzenlenen rapora, toplanan delillere ve incelenen dosya kapsamına göre;

1- Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi (TCDD) ile Radem Lojistik Hizmetleri Taşımacılık Turizm Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. arasındaki anlaşmanın bir

05-12/145-52

hizmet alımı anlaşması olduğuna, bunun ötesinde ilgili hizmet pazarındaki ticari teamüle uygun olarak hizmet alanın ilgili hizmeti liman işletmesinden aldığına;

530

2- Şikayet konusu anlaşmanın yukarıda sayılan nedenle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde rekabeti kısıtlayıcı, engelleyici ya da ortadan kaldırıcı bir etkisinin bulunmadığına;

3- TCDD'nin uygulamakta olduğu, fiyat dahil, ticari koşullar yönünden ilgili pazardaki hakim durumunu kötüye kullandığı doğrultusunda bir bulguya rastlanmadığına;

dolayısıyla dosya konusu iddialar hakkında soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.